

ภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง “คิดถึงวิทยา”

Representations of the rural teachers in the Thai movie “*The Teacher's Diary*”YAJING LI¹, วีรวัฒน์ อินทรพร²YAJING LI¹, Weerawat Intaraporn²¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ดุสิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ¹Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University, Thailand²Assistant Professor. Department of Communicative Thai as a Second Language Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

Corresponding Author: Email: 278290817@qq.com

(Received: September 25, 2024; Revised: October 20, 2024; Accepted: November 9, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* ของบริษัทจีทีเอช ที่ออกฉายในปี พ.ศ. 2557 โดยอาศัยแนวคิดภาพแทนเป็นกรอบแนวคิดเพื่อวิเคราะห์เนื้อเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครในภาพยนตร์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* แบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ ภาพแทนครูชนบทผู้เป็นมืออาชีพ ภาพแทนครูชนบทผู้มีความรู้ที่ดี ภาพแทนครูชนบทผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม และ ภาพแทนครูชนบทผู้ปฏิบัติดีต่อศิษย์

ภาพยนตร์เรื่อง *คิดถึงวิทยา* ได้นำเสนอภาพแทนครูชนบทที่มีคุณธรรม จรรยาบรรณ อุทิศตนและความมุ่งมั่นในวิชาชีพตามขนบที่สังคมกำหนดไว้ แม้บางภาพแทนอาจสร้างขึ้นตามอุดมคติ แต่ก็แสดงให้เห็นถึงมโนภาพครูชนบทที่คนในสังคมใฝ่ฝันไว้ มุ่งจะให้ประชาชนโดยเฉพาะบุคคลในวงการการศึกษาเกิดความนึกคิดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทย

คำสำคัญ: ครูชนบท; คิดถึงวิทยา; ภาพแทน; ภาพยนตร์ไทย

Abstract

The purpose of this article is to study the representation of the rural teachers in the Thai movie “*The Teacher's Diary*” of G.T.H. Company is released in 2014. It uses the concept of representation as a conceptual framework to analyze the plot and behavior of the characters in the movie. The research revealed representations of the rural teachers in the Thai movie “*The Teacher's Diary*” are divided into 4 main representations thus Representations of the rural teachers who are professionals, Representations of the rural teachers with good teaching skills, Representations of the rural teachers with morals and ethics and Representations of the rural teachers who treats students well.

The movie “*The Teacher's Diary*” presents the representation of the rural teachers who have morals ethics ideals and commitment to the profession according to the traditions set by society Although some representations may be created ideally, but it also shows the imagination of the rural teachers that

people in society dream of. It aims to make the public, especially educators think about the problems occurring in the Thai education system.

Keywords: The rural teachers; The Teacher's Diary; Representations; Thai movie

1. บทนำ

ครู คือ ผู้ประกอบอาชีพที่ได้รับความยกย่องและมีเกียรติในสังคม เพราะถือเป็นผู้ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนนักเรียนนักศึกษา ความสำคัญของครูในสังคมไทยเห็นได้จากหลายด้าน เช่น ประเทศไทยมีวันครูกับวันไหว้ครู เพลงที่ยกย่องครู และพิธีไหว้ครูก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงความเคารพนับถือและยกย่องอย่างสูง ครูจึงเป็นบุคคลที่คนสรรเสริญและเคารพในสังคมไทย

ภาพยนตร์ เป็นสื่อประเภทบันเทิงคดีที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินกับผู้ชมแล้ว ยังเป็นบันทึกเรื่องราวของมนุษย์เกี่ยวกับความนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก และสะท้อนภาพชีวิตในสังคม ซึ่งผู้สร้างถ่ายทอดความคิด ความต้องการของตนไปสู่ผู้ชมอย่างสมจริง ทำให้ผู้ชมสามารถเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ในสังคมยุคสมัยนั้นได้ อย่างไรก็ตาม ตัวละครในภาพยนตร์ไม่เป็นเพียงภาพสะท้อนสังคมเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือนภาพแทนของบุคคลในสังคมที่ผู้สร้างนำเสนอเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้เกิดความคิดและมุมมองเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ๆ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามทัศนะของผู้สร้างภาพยนตร์แต่ละเรื่อง

ภาพแทน คือ กระบวนการสร้างความหมายผ่านภาษาเชื่อมโยง “ความคิด” กับ “ภาษา” เข้าด้วยกันโดยการสร้างภาพแทนเป็นกระบวนการสร้างความหมายให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีภาษาเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างความหมาย เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้เกี่ยวกับความหมายนั้น ๆ (1997, น.15 อ้างถึงใน เอื้อมพร ทิพย์เดช, สิริวรรณ นันทจันทุล, 2566)

ตัวละคร เป็นองค์ประกอบสำคัญในภาพยนตร์ ถึงแม้ว่าบุคคลและพฤติกรรมต่าง ๆ ในภาพยนตร์จะไม่ได้เกิดขึ้นจริงก็ตาม แต่ตัวละครในเรื่องเกิดจากแบบฉบับของบุคคลที่มีชีวิตจริง และพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครก็สอดคล้องกับลักษณะของบุคคลที่ปรากฏขึ้นจริงในสถานที่และยุคสมัยนั้น ๆ ดังนั้น ตัวละครในภาพยนตร์สามารถทำให้เห็นภาพในมิติที่หลากหลายของสังคมในยุคสมัยนั้น รวมถึงเหตุผลที่เกี่ยวข้องไปด้วย แสดงให้เห็นความสำคัญของตัวละครในเรื่อง ดังนั้น การวิเคราะห์ตัวละครครูชนบทในภาพยนตร์จึงสามารถทำให้เห็นภาพแทนต่าง ๆ จากเนื้อเรื่องและพฤติกรรมของครูชนบทที่กระทำออกมาในเรื่องได้

คิดถึงวิทยา เป็นภาพยนตร์ไทยที่ออกฉายในปี พ.ศ. 2557 กำกับโดย นิธิวัฒน์ ธารธร นำแสดงโดย สุกฤษฎ์ วิเศษแก้ว และ เมธามาลย์ บุญยศักดิ์ บริษัทจีทีเอชซึ่งเป็นบริษัทภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงของไทยเป็นผู้จัดจำหน่าย ภาพยนตร์เรื่องนี้เมื่อออกฉายในพ.ศ. 2557 ทำรายได้ถึง 101 ล้านบาท และได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนภาพยนตร์ไทยเข้าชิงภาพยนตร์ภาษาต่างประเทศยอดเยี่ยมรางวัลออสการ์ ครั้งที่ 87 ในปี พ.ศ. 2557 นอกจากนั้น ยังได้รับรางวัลอีกมากมายในประเทศไทย ด้วยความนิยมดังกล่าวจึงถือว่าเป็นตัวแทนภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครูชนบท และยังนำเสนอข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาของไทยอีกด้วย ภาพยนตร์เรื่องนี้เล่าเรื่องราวเกี่ยวข้องกับครูแอนและครูสองที่ถูกโรงเรียนในเมืองสั่งให้ไปสอนหนังสือที่โรงเรียนสาขาเรือนแพที่ตั้งอยู่ในชนบทที่ยากจน แม้ในช่วงระยะแรกครูทั้งสองคนไม่เคยชินกับสภาพการเรียนการสอนที่โรงเรียนชนบทได้ แต่สุดท้ายก็ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วเพราะเห็นความสำคัญการศึกษาของเด็กชนบทด้วยความรักและความรับผิดชอบของการเป็นครู

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทนครูผ่านวรรณกรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า มีผู้สนใจศึกษาภาพแทนครูจากสื่อประเภทเพลง เช่น งานวิจัยเรื่อง ภาพแทนครูในบทเพลงชุด “ครูในดวงใจ” ของ ชารารัตน์ เป็ดทิพย์และมารศรี สอทิพย์ (2561) และงานวิจัยเรื่อง กลวิธีการใช้คำกริยากับการประกอบสร้างภาพแทนครูในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครู ของ พิชญาวี ทองกลาง และทินวิวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2564) นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจศึกษาภาพแทนครูจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ เช่น งานวิจัยเรื่อง กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนครูผ่านมุมมองและน้ำเสียงของรัฐในวาทกรรมหนังสือพิมพ์รายวันไทย ของ สิริภพ โทธิมา และ รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม (2566) ยังไม่พบผู้วิจัยคนใดศึกษาภาพแทนครูจากสื่อประเภทภาพยนตร์ โดยเฉพาะภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* ของนิริวัฒน์ ธราธร ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากเนื้อเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครครูในภาพยนตร์เรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่า ตัวละครครูในเรื่องเป็นภาพแทนครูชนบทที่หลากหลายอย่างเห็นได้ชัด และภาพยนตร์เรื่องนี้ยังได้นำเสนอมุมมองต่อปัญหาการศึกษาไทยด้วย

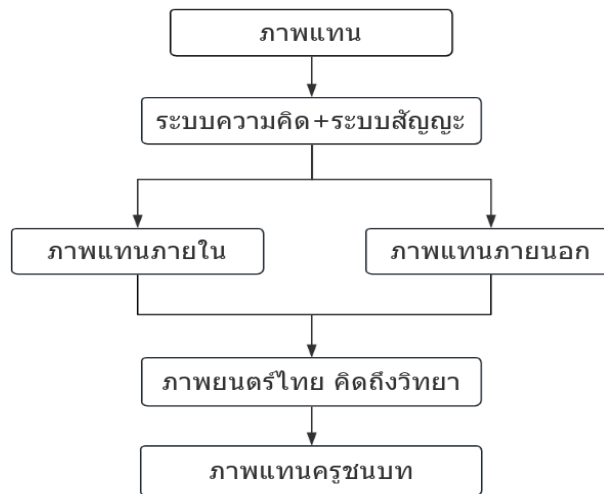
ผู้วิจัยในฐานะครูต่างชาติคนหนึ่งที่สอนภาษาไทยให้นักศึกษาชาวจีนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงสนใจศึกษาภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* เพื่อทำความเข้าใจครูชนบทไทยและปัญหาการศึกษาของไทยผ่านมุมมองของภาพยนตร์ไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมไทยเพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนชาวจีนที่ศึกษาภาษาไทยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* ของ บริษัทจีทีเอช ซึ่งกำกับโดยนิริวัฒน์ ธราธร

3. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาพแทนมาใช้ในการศึกษา ตามแนวคิดของ Stuart Hall (Stuart Hall, 1997 อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560 :112-113) ซึ่งได้นิยามความหมายภาพแทนในวรรณกรรมไว้ว่า คือ การผลิตหรือสร้างความหมายโดยการใช้ระบบสัญลักษณ์ เป็นการพยายามเชื่อมโยงแนวคิดกับระบบสัญลักษณ์เข้าด้วยกัน ระบบการนำเสนอภาพแทนเกิดขึ้นใน 2 ระดับ คือ ระดับของการนำเสนอภาพแทนในใจ และระดับของการนำเสนอภาพแทนภายนอก การนำเสนอภาพแทนมีขั้นตอนที่กลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงความคิดในสมองของมนุษย์ และการกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงภายนอกโดยผ่านระบบสัญลักษณ์เช่นภาษา การนำเสนอภาพแทนเป็นกระบวนการที่มีการผลิตความหมายแบบแฝงอยู่ ดังนั้น การศึกษาวรรณกรรมในฐานะภาพแทนช่วยให้เราเห็นถึงกรอบความคิดที่ผู้แต่งใช้เป็นตัวกำหนดในการสร้างความจริง ดังแผนภูมิรูปภาพกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดภาพแทนในภาพยนตร์ไทย เรื่อง *คิดถึงวิทยา*

4. วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทภาพยนตร์ (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
- 4.2 เก็บรวบรวมเนื้อหา พฤติกรรมและตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา*
- 4.3 วิเคราะห์ภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา*
- 4.4 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* แบ่งออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ ภาพแทนครูชนบทผู้มีมืออาชีพ ภาพแทนครูชนบทผู้มีทักษะการสอนที่ดี ภาพแทนครูชนบทผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง และภาพแทนครูชนบทผู้ปฏิบัติดีต่อศิษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ภาพแทนครูชนบทผู้มีมืออาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนครูชนบทผู้มีมืออาชีพในภาพยนตร์เรื่องนี้มี 2 ลักษณะ ได้แก่ มีความรักในอาชีพของตน และรู้จักเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 มีความรักในอาชีพของตน

ไม่ว่าประกอบอาชีพใดก็ตาม เมื่อตัดสินใจเลือกทำแล้ว คนผู้นั้นก็ต้องมีความรักความชอบต่ออาชีพที่เลือก อาชีพครูถือเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมากสำหรับทุกสังคม ผู้ประกอบอาชีพครูควรต้องมีความรักและความกระตือรือร้นที่มากพอต่อประกอบวิชาชีพนี้ ดังปรากฏในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* ครูแอนกับครูสองถือเป็นภาพแทนครูชนบทผู้มีมืออาชีพซึ่งมีความรักในอาชีพที่น่ายกย่องเชิดชู ครูทั้งสองคนนี้นอกจากมีความรักต่อการสอนหนังสือแล้ว ยังมีความรักอย่างจริงใจต่อศิษย์เหมือนกัน และต่างปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ดังตัวอย่างบันทึกของครูสองต่อไปนี้

“...ตลอดครึ่งปีที่ผ่านมา ชีวิตผมมีแต่เด็ก ๆ โรงเรียน แม่น้ำ...ผมไม่เคยคิดอยากเป็นครู เพราะเข้า
วงการก็เจอของโหดเลย แต่ยังโชคดีที่เจอสมุคบันทึกของครูแอน มันเป็นคู่มือขั้นดีเลยทำให้ผมเข้าใจว่า การอยู่ที่นี่ เราก็ไม่ได้แค่
เป็นครู แต่เราต้องเป็นพ่อแม่ของเด็ก ๆ ด้วย ...”

(คิดถึงวิทยา.2557)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนครูชนบทที่มีความรักในอาชีพของตน แม้ในช่วงระยะแรกครู
สองไม่ยอมทำงานเป็นครู แต่อยากจะทำเองเท่านั้น แต่ระหว่างสอนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนเรือนแพได้ประสบเหตุการณ์
ต่างๆ สุดท้ายครูสองก็กลายเป็นครูที่รักอาชีพนี้มาก และยังทำให้เขาเข้าใจว่าการเป็นครู นอกจากหน้าที่การสอนหนังสือแล้ว ยัง
มีหน้าที่อีกหลายอย่างต้องทำตามคุณสมบัติครูที่ดี

5.1.2 รู้จักเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิชาความรู้เกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่มีวันที่จะสิ้นสุดลง การเป็นครูนอกจากต้องถ่ายทอดความรู้ที่ตนที่
ชำนาญให้กับลูกศิษย์แล้ว ยังจะต้องพยายามเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ ตลอด เพื่อจะได้ตอบคำถามที่เกิดขึ้นเรื่อย ๆ จากศิษย์ได้ ครู
ชนบทที่ดีต้องรู้จักเพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมตัวเองเสมอ ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* ก่อนได้เป็นครู ครูสองเป็นนักมวย
ปล้ำคนหนึ่ง ไม่ใช่ครูมืออาชีพ จึงไม่มีความชำนาญในการสอนหนังสือ เมื่อสองได้มาเป็นครูในระยะแรก ในภาพยนตร์ได้
นำเสนอภาพของการสอนความรู้ผิดให้แก่นักเรียน รวมทั้งแสดงให้เห็นว่า เขาขาดความรู้ที่จะสอน ดังนั้น ก่อนเข้าสอนวิชา
คณิตศาสตร์หลายครั้ง เขาต้องแอบทำก่อนในห้องน้ำ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูสองอาจไม่ใช่ครูที่มีความชำนาญในการสอน
หนังสือ แต่ในภาพยนตร์ก็แสดงให้เห็นว่าต่อมาเขาเป็นครูที่รู้จักเรียนรู้และปรับตัวตลอดเพื่อพัฒนาตนเอง ดังตัวอย่างตอนที่เขา
ไปขอลาออกจากผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อไปเรียนต่อ

ครูสอง: “ผอ.ครับ ผมขอลาออก ผมจะไปเรียนต่อ”

ผอ.ชาย: “ก็ดีนะ ก็เรียนเพิ่มได้ก็ดี เก่ง ๆ จะได้กลับมาสอนอีก”

ครูสอง: “ผอ.ครับ แล้วเด็ก ๆ ที่เรียนที่เรือนแพล่ะครับ”

ผอ.ชาย: “ไม่ต้องห่วง มีครูผู้หญิงคนเดิมเขากลับมาช่วยสอน แล้วคนนี่เก่งสบายใจได้”

(คิดถึงวิทยา.2557)

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นภาพแทนครูชนบทที่รู้จักเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูสองมีความพยายามในการ
เรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ เมื่อเขาได้รู้ตัวว่าตัวเองมีความรู้ที่ไม่มากพอสำหรับการเป็นครูที่ดี จึงไปขอลาออกเพื่อไปเรียนหนังสือต่อ
ในขณะเดียวกัน จากตัวอย่างยังทำให้เห็นว่าแม้ครูสองจะลาออกไปแล้ว แต่เขาก็ยังเป็นห่วงเรื่องการเรียนของศิษย์ ครูสองใน
ที่นี้ก็ถือว่าเป็นภาพแทนครูชนบทที่มีความรักความห่วงใยต่อนักเรียนและรู้จักเรียนรู้และพัฒนาตัวเองตลอดชีวิต

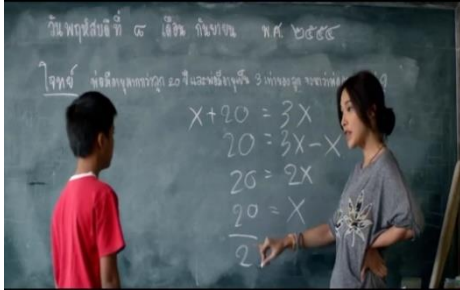
5.2 ภาพแทนครูชนบทผู้มีทักษะการสอนที่ดี

จากผลการวิจัยพบว่าภาพแทนครูชนบทผู้มีทักษะการสอนที่ดีในภาพยนตร์เรื่องนี้ มี 2 ลักษณะ คือ มีความรู้
ความชำนาญในการสอน และมีวิธีการสอนที่หลากหลายและอิสระ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 มีความรู้ความชำนาญในการสอน

หน้าที่หลักของครูคือการถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์ ให้ศิษย์ทุกคนได้เรียนรู้ความรู้ที่ถูกต้องด้วย
ความสามารถด้านการสอนของครูแต่ละคน ครูที่มีความรู้ความชำนาญในการสอนหนังสือจะทำให้ศิษย์เรียนรู้และเข้าใจความรู้
ได้อย่างดีและรวดเร็ว ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* ครูแอนก็ถือเป็นภาพแทนครูชนบทในประเภทนี้ ดังตัวอย่าง ครูแอนมี
ความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เมื่อนักเรียนทำข้อสอบคณิตศาสตร์ไม่เป็น ครูแอนก็พยายามสอนให้นักเรียน
เข้าใจจนทำข้อสอบได้ ผลการสอบจึงมีคะแนนอย่างดี แต่ครูสองไม่มีความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้สอน

นักเรียนคิดคณิตศาสตร์ผิด ทำให้นักเรียนไม่สามารถทำข้อสอบได้ ผลการสอบออกมาจึงไม่ได้ผลดี ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างครูชนบทที่มีความรู้ความชำนาญในการสอน

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

จากภาพข้างต้นแสดงให้เห็นถึงภาพแทนครูชนบทที่มีความรู้และความชำนาญในการสอน ครูสองกับครูแอนมีความแตกต่างทางด้านความรู้และความสามารถในการสอนหนังสือที่เห็นได้ชัด ในภาพที่ 1 และภาพที่ 3 ทำให้เห็นว่าครูแอนถือเป็นครูที่มีความรู้ความชำนาญที่มากพอในการสอนหนังสือ ภายใต้การสั่งสอนของครูแอน ผลการเรียนรู้ของศิษย์ทุกคนที่โรงเรียนสาขาเรือนแพได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้อำนาจโรงเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ส่วนในภาพที่ 2 และภาพที่ 4 เนื่องจากครูสองก่อนมาทำงานเป็นครู เขาประกอบอาชีพเป็นนักมวยปล้ำ ไม่มีความถนัดในการสอนหนังสือ จึงไม่มีความรู้ความชำนาญที่มากพอสำหรับการสอนหนังสืออย่างดี ผลการสอนของครูสองออกมาจึงแย่กว่าที่คิดทำให้ศิษย์สอบไม่ผ่านหลายคน ดังนั้น ครูที่มีความรู้ความชำนาญในการสอนย่อมต้องได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากศิษย์และสังคมด้วย

5.2.2 มีวิธีการสอนที่หลากหลายและอิสระ

วิธีการสอนถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับครู ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจความรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพด้วย ในภาพยนตร์เรื่องนี้ ครูแอนกับครูสองถือเป็นภาพแทนครูชนบทที่มีวิธีการสอนที่หลากหลาย เนื่องจากครูทั้งสองคนนี้สอนหนังสือที่โรงเรียนสาขาเรือนแพซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่มีกฎเกณฑ์และข้อจำกัดมากมายเหมือนโรงเรียนในเมือง ทำให้ครูสองคนนี้มีวิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งมีความอิสระในการเรียนการสอนอย่างมากด้วย นอกจากสอนตามตำราเรียนแล้ว ยังสอนด้วยวิธีการปฏิบัติจริงเพื่อให้ศิษย์เข้าใจความรู้มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างในภาพยนตร์ เมื่อครูสองทราบว่าศิษย์รู้จักรถไฟ แต่ไม่เคยนั่งรถไฟ เขาจึงตัดสินใจว่าจะสอนให้ศิษย์เรียนรู้ความรู้รถไฟมากกว่าการดูจากโทรทัศน์อย่างเดียว เขาใช้วิธีการสอนปฏิบัติจริงเพื่ออยากให้ศิษย์ได้สัมผัสกับการนั่งรถไฟตัวจริง ดังตัวอย่างภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

จากภาพข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพแทนครูชนบทที่มีวิธีการสอนที่หลากหลายและอิสระ ในภาพที่ 5 เมื่อครูสองได้ทราบว่านักเรียนเห็นรถไฟแต่ในโทรทัศน์ ไม่เคยเห็นและไม่เคยสัมผัสความรู้สึกของการนั่งรถไฟจริง ๆ เขาจึงได้คิดวิธีการใช้เรือมาลากดึงเรือแพแล่นลอยอยู่บนน้ำให้เหมือนนั่งรถไฟตัวจริง ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความรู้สึกที่เกี่ยวกับการนั่งรถไฟมากขึ้น ข้อนี้ผิดจากวิธีการสอนของครูในระบบดั้งเดิมจากโรงเรียนในเมือง ซึ่งจะสอนด้วยวิธีดั้งเดิมที่เล่าบรรยายเป็นส่วนใหญ่มากกว่าการปฏิบัติ เช่น ในภาพที่ 6 เมื่อครูแอนไปสอนที่โรงเรียนในเมือง เธอให้นักเรียนลงน้ำไปปฏิบัติจริงเพื่ออยากให้นักเรียนเข้าใจความรู้ที่เกี่ยวกับแรงลอยตัวของวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ผู้อำนวยการของโรงเรียนในเมืองไม่พอใจวิธีการสอนแบบนี้ของครูแอน เพราะเธอคิดว่าไม่ต้องใช้วิธีปฏิบัติจริงที่อันตรายอย่างครูแอนก็ได้ วิธีแบบท่องนิยามตามตำราก็สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจได้เช่นกัน ทำให้เห็นความแตกต่างของวิธีการสอนระหว่างครูชนบทกับครูในเมืองอย่างชัดเจน ครูชนบทมีวิธีการสอนค่อนข้างอิสระ เน้นการปฏิบัติจริงเป็นหลัก แต่ครูในเมืองอยู่ในกรอบดั้งเดิมซึ่งมีข้อจำกัดตัวในกฎเกณฑ์ต่างๆ ของโรงเรียน จึงได้รับผลกระทบต่อบทบาทและวิธีการสอนเป็นอย่างมาก ไม่สามารถมีโอกาสสอนด้วยวิธีที่หลากหลายหรือวิธีที่สร้างสรรค์ได้ง่าย ดังนั้น จากภาพครูสองประเพณีนี้ทำให้เห็นถึงปัญหาการศึกษาของประเทศไทย ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเป็นครูที่ดีต้องทำตัวอย่างและสอนด้วยวิธีใด วงการการศึกษาของประเทศไทยควรต้องปรับตัวอย่างไร ถึงจะทำให้การศึกษาของชาติได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ศึกษาอย่างแท้จริงได้

5.3 ภาพแทนครูชนบทผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง

ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนครูชนบทผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมสูงในภาพยนตร์เรื่องนี้ มี 2 ลักษณะ คือ มีความอดทนและยอมเสียสละ และมีความกล้าหาญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 มีความอดทนและยอมเสียสละ

ระหว่างเวลาการทำงานของครูชนบท ย่อมต้องพบความยากลำบากและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ครูชนบทจึงต้องมีความอดทนเวลาเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตการสอนหนังสือ ในภาพยนตร์เรื่อง *คิดถึงวิทยา* โรงเรียนที่ครูแอนกับครูสองสอนหนังสืออยู่ชื่อโรงเรียนบ้านแก่งวิทยา สาขาเรือนแพ ซึ่งเป็นโรงเรียนชนบทที่ไกลจากตัวเมือง ตั้งอยู่กลางเขื่อน โอบล้อมด้วยภูเขาและผืนน้ำอันกว้างใหญ่ สร้างขึ้นเพื่อให้เด็ก ๆ ลูกชาวประมงในย่านแม่น้ำนี้ที่ด้อยโอกาสออกไปนอกเขื่อนได้มีโอกาสเรียนหนังสือ จึงเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนทุกอย่าง นอกจากไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนที่ทันสมัยอย่างโรงเรียนทั่วไปในเมืองแล้ว ยังไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปา และไม่มีสัญญาณโทรศัพท์อีกด้วย ครูแอนกับครูสองต้องมีความอดทนและความเสียสละเป็นอย่างมากถึงจะทำงานที่นั่นได้ ดังที่ครูแอนเขียนความรู้สึกในใจที่สอนหนังสือที่โรงเรียนเรือนแพในสมุดบันทึกประจำวันของเธอได้กล่าวว่า

“16 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2554 วันแรกของการถูกเนรเทศ โคตรเข้าใจหัวอกของ แดจังกึม ตอนถูกเฉดหัวไปเกาะเขมู มีนา...ใคร ๆ ก็กลัวชี้หัตตตหาย เวลาถูกผอ. สั่งย้ายมาที่นี่ กลางป่ากลางเขาแบบนี้ ถ้าฉันตายไป ฉันอาจมาเกิดใหม่ ก่อนมีใครมาพบศพ”

“จากอยู่ไหนไหมเรา น้ำไม่มา ไฟไม่มี สัญญาณโทรศัพท์คืออะไร ไม่รู้จัก คิดถึงหนูว่า”

(คิดถึงวิทยา.2557)

จากความรู้สึกในใจที่ครูแอนเขียนไว้ในไดอารี่ ทำให้เห็นภาพแทนครูชนบทที่มีความอดทนและยอมเสียสละ เนื่องจากโรงเรียนสาขาเรือนแพมีสภาพการเรียนการสอนที่ย่ำแย่ เป็นโรงเรียนที่อยู่กลางป่ากลางเขา นอกจากขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวันแล้ว ครูแอนกับครูสองต้องอดทนความยากลำบากต่าง ๆ ในการสอนหนังสือที่นั่น ต้องเผชิญกับความเหงา เพราะการทำงานอาทิตย์ละห้าวันที่นี่นั้นเหมือนกับว่าถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ไม่สามารถพบหน้าคนที่ตัวเองรัก เพราะต้องเสียสละเวลาของตนไปดูแลชีวิตความเป็นอยู่และปกป้องศิษย์ทุกคน เช่น ในภาพยนตร์ ครูแอนและครูจิจี้พบจิ้งจอกกับศพใต้น้ำในโรงเรียน ครูจิจี้ไม่มีความอดทนกับความยากลำบากเหล่านี้และไม่ยอมเสียสละของตนอยู่ต่อสอนหนังสือในโรงเรียนเรือนแพที่อยู่กลางป่ากลางเขา หลังจากมาสอนหนังสือแค่สองสามวันที่โรงเรียนเรือนแพ เธอก็เก็บข้าวของคิดจะหนีไปจากที่นั่น ครูแอนเห็นเข้าก็ถามครูจิจี้ว่าถ้าหากเธอสองคนทิ้งนักเรียนไป โรงเรียนเรือนแพคงถูกสั่งปิดเพราะขาดครูผู้สอน นักเรียนทั้งหลายจะไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสืออีกต่อไป แต่ครูจิจี้เป็นครูที่ไม่มีความอดทนที่มากพอและไม่ยอมเสียสละของตนกับการสอนหนังสือที่โรงเรียนเรือนแพอีก อีกอย่างหนึ่ง เธอก็ไม่สนใจเรื่องการเรียนของนักเรียนที่โรงเรียนเรือนแพอีกด้วย เธอคิดว่าถ้าโรงเรียนถูกปิดก็ปิดเลย ไม่ใช่เรื่องของเธอ หรือถ้าใครจะอยู่ต่อก็อยู่ เธอเองจะไม่อยู่แน่นอน พุดจบเธอก็นั่งเรือกลับเมืองไป ทั้งครูแอนสอนหนังสือคนเดียวที่โรงเรียนเรือนแพ แต่ครูแอนเป็นครูที่มีความอดทนกับสภาพการสอนที่ย่ำแย่ของโรงเรียนชนบท เธอเลือกสอนต่อโรงเรียนเรือนแพคนเดียวโดยให้ความสำคัญกับนักเรียนมากกว่าความยากลำบากต่าง ๆ

ภาพที่ 7

ภาพที่ 8

จากภาพที่ 7 กับภาพที่ 8 ข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพแทนครูชนบทที่มีความอดทนในสถานศึกษาที่มีสภาพที่ย่ำแย่และยอมเสียสละของตนสอนหนังสือที่โรงเรียนเรือนแพอย่างครูแอน เนื่องจากครูแอนมีความรักและความห่วงใยต่อเรื่องการเรียนของศิษย์ เธอหวังให้ศิษย์มีโอกาสเรียนหนังสือต่อเพราะมีครูผู้สอน จึงตัดสินใจสอนต่อที่โรงเรียนเรือนแพถึงแม้ว่าเหลือแต่เธอคนเดียวสอนหนังสือ เธอก็ตั้งใจสอนเด็กที่โรงเรียนเรือนแพให้ดีที่สุด ส่วนครูจิจี้ก็ถือเป็นภาพแทนครูที่ไม่สามารถอยู่ในโรงเรียนชนบทที่มีสถานภาพที่ย่ำแย่ได้ ไม่ยอมเสียสละตนสอนต่อที่โรงเรียนเรือนแพโดยไม่นึกถึงอนาคตของนักเรียนใดๆ แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่ครูทุกคนที่จะเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ครูบางคนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่

5.3.2 มีความกล้าหาญ

การเป็นครูชนบทนอกจากต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากต่างๆ ในชีวิตการสอนหนังสือที่โรงเรียนชนบทแล้ว เวลาเผชิญกับอุปสรรคหรือเรื่องอันตรายใดก็ต้องมีความกล้าหาญที่มากพอที่จะต่อสู้กับอุปสรรคที่พบเพราะครูมีบทบาทหน้าที่ปกป้องศิษย์ให้พ้นจากอันตรายต่างๆ เพื่อความปลอดภัยทั้งกายและจิตใจของศิษย์ เมื่อครูแอนกับครูสองพบ

เรื่องอันตรายที่จะมีผลกระทบต่อศิษย์ ครูทั้งสองคนนี้ได้แสดงความกล้าหาญเป็นอย่างมากเพื่อปกป้องศิษย์ ดังภาพในภาพยนตร์ต่อไปนี้

ภาพที่ 9

ภาพที่ 10

ภาพที่ 11

จากภาพข้างต้นทำให้เห็นภาพแทนครูชนบทที่มีความกล้าหาญ เนื่องจากโรงเรียนชนบทอย่างโรงเรียนเรือนแม่ก็มีสภาพแวดล้อมที่ใกล้ธรรมชาติ จะพบปัญหามากกว่าโรงเรียนในเมือง เช่น ในภาพที่ 9 ทำให้เห็นว่าแม่ครูแอนเป็นครูผู้หญิง แต่เธอก็ได้แสดงความกล้าหาญอย่างมากเมื่อพบศพใต้น้ำในห้องน้ำ แม้เธอเองก็รู้สึกกลัวแต่ก็ไม่ยอมตามธรรมชาติของเพศหญิง แต่เธอก็ขมใจไว้ลงน้ำไปเก็บศพเองเพื่อให้ศิษย์ของตนหายกลัว ส่วนในภาพที่ 10 กับภาพที่ 11 ทำให้เห็นว่าครูสองไม่ว่าพวงพิชในห้องเรียนหรือประสพพายุฝนที่ร้ายแรง เขาก็ไม่ได้ทิ้งศิษย์หนีไปคนเดียว กลับต่อสู้กับพวงพิชและปกป้องศิษย์ในท่ามกลางพายุฝนอย่างไม่คิดชีวิตของตน พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นความกล้าหาญในการเป็นครูชนบท ผิดกับครูบางคนที่เวลาพบความอันตรายใดก็จะคิดแต่ชีวิตของตน ดังนั้น ครูแอนกับครูสองก็ถือเป็นภาพแทนครูชนบทที่มีความกล้าหาญอย่างเห็นได้ชัดในเรื่อง

5.4 ภาพแทนครูชนบทผู้ปฏิบัติดีต่อศิษย์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนครูชนบทผู้ปฏิบัติดีต่อศิษย์ในภาพยนตร์เรื่อง คิดถึงวิทยา มี 2 ลักษณะ ได้แก่ เข้าอกเข้าใจศิษย์ และมีความหวังความดีต่อศิษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.4.1 เข้าอกเข้าใจศิษย์

การเป็นครูชนบท นอกจากบทบาทหน้าที่การสอนหนังสือแล้ว ยังมีอีกหน้าที่หนึ่งที่มองข้ามไม่ได้ คือ ต้องเข้าอกเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของศิษย์ชนบทคืออะไร พยายามที่จะให้ศิษย์มีการศึกษาสูงเพื่อเป็นเส้นทางไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม การศึกษาไม่ใช่เส้นทางเส้นเดียวที่ไปสู่ชัยชนะของชีวิตทุกคน นักเรียนแต่ละคนต่างมีจุดเด่นและลักษณะเฉพาะตน แต่ละคนอาจเลือกเดินไปในเส้นทางที่ต่างกัน เช่น ในช่วงระยะแรก ครูแอนไม่เข้าใจนักเรียนที่โรงเรียนเรือนแพเพราะหลายคนบอกว่าโตขึ้นแล้วอยากจับปลาเหมือนผู้ใหญ่ ทำให้เธอรู้สึกเสียใจและผิดหวังมากกับการตัดสินใจที่คาดไม่ถึงของนักเรียน แต่สุดท้ายครูแอนก็เข้าใจการตัดสินใจของนักเรียนโดยผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ครูแอน: “เรียนจบสักทีนะเรานะ ตั้งใจช่วยพ่อจับปลานะ รู้ไหม”

ชอน: “สบายใจได้เลยครู ผมจะเป็นคนที่จับปลาที่คิดเลขเก่งที่สุดในเขื่อนเลย”

(คิดถึงวิทยา.2557)

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นภาพแทนครูชนบทที่เข้าอกเข้าใจศิษย์ชนบทของตนเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าศิษย์ของครูแอนเรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็จะไม่เรียนต่ออีก แต่ครูแอนก็อวยพรให้ศิษย์ และยังสั่งสอนศิษย์ว่าถึงจะเป็นคนจับปลา ก็ต้องตั้งใจทำงาน ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ใหญ่ เพราะตอนนี้ครูแอนได้เข้าใจความต้องการและความชอบของศิษย์จากใจจริง เธอคิดว่าถ้าคนเรามีความตั้งใจตั้งใจในการทำงาน ไม่ว่าจะอาชีพใดก็สามารถประสบความสำเร็จได้ ส่วนศิษย์ก็มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นคนที่จับปลาที่คิดเลขที่เก่งที่สุด นี่ก็คือผลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับการศึกษาไทยที่เห็นได้ชัด

5.4.2 มีความรักความหวังดีต่อศิษย์

คนเป็นครูชนบทต้องมีความมูมานะในการสอนศิษย์ ทั้งสอนศิษย์ให้มีความรู้และเป็นคนดี สอนเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมและความสำคัญในการศึกษา โดยครูต้องเป็นคนสำคัญในการชักนำให้ศิษย์ได้ตั้งใจเรียนหนังสือเพราะครูมีความรักและความหวังดีต่อลูกศิษย์ของตนทุกคนเพื่ออยากให้ศิษย์ได้ผลดี เช่น ครูแอบกับครูสองนอกจากมีความรักต่อศิษย์ในฐานะที่เป็นครูแล้ว ยังมีความรักต่อศิษย์มากกว่าการเป็นครู คือ มอบความรักพ่อแม่ของนักเรียนด้วย เช่น ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของศิษย์ ทำอาหาร ซื่อเสื้อผ้าให้ใส่ และเล่นกับศิษย์ เป็นต้น ครูสองคนนี้ไม่ยอมละทิ้งศิษย์คนใดคนหนึ่ง มีความหวังดีต่อศิษย์ทุกคน ดังภาพในภาพยนตร์ต่อไปนี้

ภาพที่ 12

ตัวอย่างภาพที่ 12 ทำให้เห็นภาพแทนครูชนบทที่มีความรักและมีความหวังดีต่อศิษย์ เมื่อครูสองได้ทราบว่าศิษย์ไม่มาเรียนหนังสือเพราะต้องการช่วยทางบ้านทำมาหากินและตัวนักเรียนเองก็ไม่ชอบเรียนหนังสือด้วย ครูสองยอมเสียสละเวลาของตนไปช่วยจับปลาทุกเสาร์อาทิตย์ที่บ้านของศิษย์ พร้อมทั้งสั่งสอนศิษย์ว่าเรียนให้มาก ๆ จะไม่ถูกคนอื่นมาโกงง่าย ด้วยความประพฤติก่อและคำสั่งสอนของครูสอง สุดท้ายศิษย์ก็ยอมกลับไปเรียนต่อที่โรงเรียนอีก นี่ก็ถือเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ของครูชนบทที่มีต่อศิษย์เพราะครูยอมเสียสละของตนเพราะมีความหวังดีต่อศิษย์เสมอ

6. การอภิปรายผล

จากการศึกษาภาพแทนตัวละครครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* พบว่า เมื่อมีการเล่าถึงครูแต่ละคนอาจมีมโนภาพในใจที่แตกต่างกันไป เพราะประสบการณ์ที่มีต่อครูของแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน แต่ด้วยการเป็นคนร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน มโนภาพที่เกิดขึ้นนั้นก็ยังคงมีลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกันได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2553) การเล่าเรื่องเกี่ยวกับครูชนบทโดยผ่านภาพยนตร์เรื่อง *คิดถึงวิทยา* ได้เสนอภาพแทนครูชนบทที่มีคุณธรรม จรรยาบรรณ อุทิศตนและความมุ่งมั่นในวิชาชีพตามชนบทที่สังคมกำหนดไว้ ครูชนบทแม้สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพการเรียนการสอนที่สู้กับโรงเรียนในเมืองไม่ได้ แต่ก็พยายามทำตัวเป็นครูผู้เป็นมืออาชีพได้อย่างดี เช่น มีความรักในอาชีพของตน รู้จักเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นครูที่มีทักษะการสอนที่ดี เช่น มีความรู้ความชำนาญในการสอน และมีวิธีการสอนที่หลากหลายและอิสระ นอกจากนั้น ยังเป็นครูผู้ปฏิบัติดีต่อศิษย์ สามารถเข้าอกเข้าใจศิษย์ และมีความรักและความหวังดีต่อศิษย์เหมือนครูทั่วไป นี่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาวี ทองกลาง,ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2564) ที่กล่าวว่า ครูเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจ ผู้ที่สั่งสอนและให้ความรู้ ผู้ที่มีความรัก ความศรัทธาและความสามัคคีในอาชีพครู ผู้มีมิตรไมตรีที่ดีต่อนักเรียน ผู้ที่ทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยและยากลำบาก

เนื่องจากโรงเรียนชนบทมีสภาพการเรียนการสอนที่สู้กับโรงเรียนในเมืองไม่ได้ ทำให้ครูชนบทต้องเผชิญกับความยากลำบากในการสอนหนังสือมากกว่าครูในเมือง ดังนั้น ครูชนบทต้องมีความอดทนและจริยธรรมอย่างสูงถึงจะสู้กับอุปสรรคต่างๆ ได้ เช่น ต้องเป็นครูที่มีความอดทนต่อความยากลำบากที่พบเจอ ยอมเสียสละของตนสอนอยู่ที่โรงเรียนชนบทที่มีสภาพ

การศึกษาที่ย่ำแย่และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน และยังต้องมีความกล้าหาญเพื่อปกป้องศิษย์อีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธารารัตน์ เป็ดทิพย์ และมารศรี สอทิพย์ (2561) ที่กล่าวว่า ครูเป็นนักรู้เพราะการเผชิญกับอุปสรรคปัญหาต่างๆ ของครู ทั้งการเป็นคู่ปรับกับนักเรียน การต่อสู้กับความยากลำบากในการทำงาน แม้ในภาพยนตร์เรื่องนี้ บางภาพแทนอาจประกอบสร้างขึ้นเกินจริงก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นถึงมโนภาพครูชนบทที่คนในสังคมใฝ่ฝันและคาดหวังอยู่ สอดคล้องกับภาพยนตร์ไทยที่กล่าวถึงครูในชนบทเรื่องอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง ครูบ้านนอก และภาพยนตร์สั้นอีกหลายเรื่อง เช่น เรื่องมากกว่าคำว่าครู และเรื่องครูต้นแบบ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า ภาพแทนครูชนบทยังเป็นภาพในอุดมคติของสังคมไทยปัจจุบัน

น่าสังเกตในภาพยนตร์เรื่องนี้คือ โรงเรียนเรือนแพถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อสะท้อนปัญหาการศึกษาไทยที่แท้จริงในสังคมไทย มีต้นแบบโรงเรียนคือ โรงเรียนบ้านก้อจัดสรร สาขาเรือนแพ ที่อำเภอสีของจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนบนแพแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย ทำให้เห็นว่าภาพยนตร์ถือเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถนำเสนอภาพแทนครูในสังคมชนบทได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2560) ที่กล่าวว่า การศึกษาวรรณกรรมในฐานะภาพแทนช่วยให้เราเห็นถึงกรอบความคิดที่ผู้แต่งใช้เป็นตัวกำหนดในการสร้างความจริง เพราะนอกจากภาพแทนครูชนบทที่สร้างขึ้นตามชนบสังคมแล้ว ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังได้เสนอปัญหาการศึกษาของประเทศไทยด้วย เช่น ปัญหาขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกการเรียนการสอนที่ทันสมัยของโรงเรียนชนบท ทำให้นักเรียนชนบทต้องโอกาสเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ จากเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ทันสมัยอย่างโรงเรียนในเมือง ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่มากพอในโรงเรียนชนบทซึ่งเกิดจากสภาพโรงเรียนที่ย่ำแย่ ทำให้นักเรียนชนบทมีความเสี่ยงในการขาดแคลนครูผู้สอนประจำ ปัญหาครูที่อยู่ในกรอบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ถูกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ รั้งตัวและความคิด ไม่มีอิสรภาพในการสอนหนังสือที่มากพอ ทำให้มีวิธีและความคิดการสอนหนังสือที่สร้างสรรค์ได้ยาก และปัญหาครูผู้ไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติของสังคมซึ่งไม่สามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของครูได้อย่างเต็มที่หรือไม่เหมาะสมทำอาชีพครู ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการพัฒนาและเจริญเติบโตของการศึกษาไทย บริษัทจีทีเอชและผู้กำกับภาพยนตร์จึงมุ่งจะนำเสนอปัญหาการศึกษาไทยที่พบเห็นบ่อยโดยผ่านเนื้อเรื่องภาพยนตร์และจอใหญ่ เพื่อมุ่งให้ประชาชนโดยเฉพาะคนในวงการการศึกษาเกิดความนึกคิดต่อปัญหาที่มีอยู่ในการศึกษาไทย

7. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้เข้าใจว่าการศึกษ ภาพยนตร์ในฐานะภาพแทนช่วยให้เราเห็นถึงกรอบความคิดที่ผู้สร้างภาพยนตร์ใช้เป็นตัวกำหนดในการสร้างความจริง ซึ่งภาพยนตร์ถือเป็นภาพตัวแทนทางความคิดของผู้สร้างที่เข้ามาถ่ายทอดมุมมอง ความคิด และทัศนคติที่มีต่อครูชนบทโดยผ่านตัวละครในเรื่อง ภาพยนตร์ต้องการให้สังคมไทยมีภาพครูชนบทที่เป็นมืออาชีพ มีทักษะการสอนที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม และปฏิบัติดีต่อศิษย์ และได้เสนอภาพต้นแบบของครูชนบทที่ดีให้สังคม ดังนั้น ภาพยนตร์จึงสามารถสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในการศึกษาไทยได้

การวิจัยครั้งนี้ยังทำให้เข้าใจว่าภาพแทนเป็นกระบวนการสร้างความหมายแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยผ่านภาษาเป็นสื่อกลาง แม้บางภาพแทนครูชนบทอาจสร้างขึ้นตามอุดมคติ แต่ในสังคมไทยมีครูชนบทอยู่จริง แสดงให้เห็นถึงมโนภาพครูชนบทที่คนในสังคมใฝ่ฝันไว้ ซึ่งสังคมต้องการครูชนบทที่พึงประสงค์ ผู้สร้างจึงเฝ้ามองอยากทำให้ผู้ชมสามารถได้เห็นสภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนชนบท เพื่อเรียกร้องคนในสังคมเกิดความนึกคิดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทย และช่วยกันแก้ไข ปัญหาที่มีอยู่จริงในการศึกษาไทยปัจจุบัน เช่น ปรับปรุงสภาพโรงเรียนชนบทให้ดียิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนชนบท และปลูกฝังอุดมการณ์การเป็นครูที่ดีให้กับครูทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

8. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* พบว่า ในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำเสนอภาพแทนครูชนบท 4 ประเภท คือ ภาพแทนครูชนบทผู้เป็นมืออาชีพ ภาพแทนครูชนบทผู้มีความรู้ทักษะการสอนที่ดี ภาพแทนครูชนบทผู้มีความดีคุณธรรมและจริยธรรม และภาพแทนครูชนบทผู้ปฏิบัติดีต่อศิษย์ ภาพแทนเหล่านี้ล้วนทำให้เห็นว่าครูชนบทเป็นครูที่มีคุณธรรม จรรยาบรรณ อุทิศการณและความมุ่งมั่นในวิชาชีพตามมโนภาพครูชนบทที่คนในสังคมใฝ่ฝันไว้ ไม่ว่าจะครูทำงานที่ใดก็ต้องทำตัวเป็นครูที่พึงประสงค์ของชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่น่าสนใจแก่การศึกษาวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

8.1 ควรมีการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการนำเสนอภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ไทยเรื่อง *คิดถึงวิทยา* เพื่อให้เห็นกลวิธีทางภาษาแบบต่างๆ ที่ใช้ในการนำเสนอภาพแทนครูชนบทในภาพยนตร์ดังกล่าว

8.2 ควรมีการวิเคราะห์อุดมการณ์เกี่ยวกับครูชนบทในวรรณกรรมแบบต่างๆ เพื่อให้เห็นความคิดและทัศนคติต่างๆ ที่ผู้เขียนมีต่อครูชนบทในวรรณกรรมแบบต่างๆ

8.3 ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาไทยที่สะท้อนจากภาพยนตร์เรื่อง *คิดถึงวิทยา* เพื่อมุ่งหาวิธีปรับปรุงและแก้ไขปัญหาเหล่านี้เพื่อให้การศึกษาของประเทศไทยสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). **แนวพินิจใหม่ในการสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธารารัตน์ เป็ดทิพย์, มารศรี สอทิพย์. (2561). **ภาพแทนครูในบทเพลงชุด “ครูในดวงใจ”**. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 19, มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ขอนแก่น.
- นิธิวัฒน์ ธารธร. (ผู้กำกับการแสดง). (2557). **คิดถึงวิทยา**. [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: จอกว้างฟิล์ม GTH.
- พิชญาวี ทองกลาง, ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2564). กลวิธีการใช้คำกริยากับการประกอบสร้างภาพแทนครูในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครู. **วารสารชุมชนวิจัย**, 15(1); 209-222.
- สิรภาพ โภธิมา, รัชนิย์ญา กลิ่นน้ำหอม. (2566). กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนครูผ่านมุมมองและน้ำเสียงของรัฐในวาทกรรมหนังสือพิมพ์รายวันไทย. **วารสารจันทร์เกษมสาร**, 29(1); 81-96.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2560). **ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอื้อมพร ทิพย์เดช, สิริวรรณ นันทจันทุล. (2566). ภาพแทนคนเมืองในบทเพลงของจรัล มโนเพ็ชร. **วารสารวิชาการ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 10(1); 167-184.